

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาปัตยกรรม เป็นงานที่เกิดจากความจำเป็นในด้านการใช้สอย และเงื่อนไขของภาวะแวดล้อม เช่น สภาพภูมิประเทศ สังคม เศรษฐกิจ กฎหมาย เทคนิคการก่อสร้าง วัสดุก่อสร้าง เป็นต้น เมื่อเวลาผ่านไป ความต้องการในด้านการใช้สอยมักจะเปลี่ยนแปลงไป เงื่อนไขต่าง ๆ มีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้น งานสถาปัตยกรรมจึงต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

สถาปัตยกรรมและเมือง เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกันและตอบสนองซึ่งกันและกัน เช่นในสมัยโบราณ มีการสงครามเสมอ ๆ เมืองจึงจำเป็นต้องมีกำแพงล้อมรอบ เพื่อป้องกันข้าศึกศัตรู อาคารต่าง ๆ จำต้องสร้างขึ้นภายในกำแพงเมืองเพื่อความปลอดภัยของประชาชน ตัวอย่างเช่นกรุงศรีอยุธยาสมัยโบราณ กรุงเทพฯ สมัยรัตนโกสินทร์ เป็นต้น ในสมัยปัจจุบัน เมืองบางเมืองมีเนื้อที่จำกัด และราคาที่ดินแพง อาคารที่สร้างขึ้นจึงจำเป็นต้องเป็นอาคารสูง เพื่อสร้างเนื้อที่ใช้สอยได้เพียงพอและคุ้มกับราคาของที่ดินที่แพง เมืองดังกล่าวได้แก่ เกาะแมนฮัตตัน นิวยอร์ก เป็นต้น บางเมืองในปัจจุบันมีลักษณะที่สามารถแผ่ขยายออกไปได้โดยรอบ ๆ อาคารที่ก่อสร้างขึ้นจึงมักไม่สูงนัก เมืองดังกล่าวได้แก่ กรุงเทพมหานคร เป็นต้น ลักษณะของการสัญจรภายในเมือง สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เมืองและสถาปัตยกรรมมีความแตกต่างกันออกไป เช่นในสมัยโบราณภายในเมืองมีการสัญจรด้วยการเดินถนน ภายในเมืองจึงมักแคบ เมืองจำต้องมีขนาดที่ไม่ใหญ่เกินไป เพื่อความสะดวกในการติดต่อกันภายในเมือง อาคารต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นจะมีลักษณะที่สัมพันธ์กับการเดินเท้า เช่นทางเข้าออกของอาคาร เป็นต้น

ตัวอย่างของเมืองดังกล่าวนี้ได้แก่ เมืองทั่วไปในสมัยกลาง* ในยุโรปเป็นต้น เมืองบางเมืองใช้การสัญจรทางน้ำเป็นหลัก ซึ่งทำให้ภายในเมืองเต็มไปด้วยอุคลองสำหรับเป็นทางสัญจรของเรือ อาคารต่าง ๆ ภายในเมืองมักตั้งอยู่ริมอุคลองเหล่านั้น มีลักษณะที่สัมพันธ์กับการจราจรทางน้ำเป็นอย่างมาก เช่นมีท่าจอดเรือทุก ๆ บ้าน เป็นต้น เมืองดังกล่าวนี้ได้แก่เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี ฝรั่งเศสปรี ของกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสถาปัตยกรรมได้รับเงื่อนไขซึ่งเมืองเป็นตัวกำหนดให้ในหลาย ๆ ด้าน เมื่อเมืองมีความเปลี่ยนแปลงหรือมีปัญหาเกิดขึ้น สถาปัตยกรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปภายในลักษณะที่ตอบสนองต่อเมือง

กรุงเทพมหานครในปัจจุบันมีปัญหาในเรื่องการใช้ที่ดินเป็นอย่างมาก อาทิเช่น ขาดแผนการใช้ที่ดินหรือผังแม่บท ขาดการควบคุมการใช้ที่ดินที่มีประสิทธิภาพ เมืองแผ่ขยายออกไปเรื่อย ๆ การใช้ที่ดินไม่เหมาะสมและขาดประสิทธิภาพ เกิดที่ว่างขึ้นหลังตึกแถว ซึ่งมักปลูกชิดถนนเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการลำบากต่อการใช้และปรับปรุงที่ดินเหล่านั้น ที่ดินในย่านธุรกิจมีราคาสูงทำให้เกิดการหวังผลกำไรจากการขายที่ดินและปล่อยให้ที่ดินว่างเปล่าไม่ได้ใช้ประโยชน์ ราคาที่สูงขึ้นของที่ดินทำให้ต้นทุนรวมในการก่อสร้างอาคารสูงไปด้วย นอกจากปัญหาการใช้ที่ดินแล้ว การจราจรก็เป็นปัญหาสำคัญของกรุงเทพมหานครเช่นกัน ปัญหาการจราจรติดขัดนั้นเป็นผลให้เสียเวลาในการเดินทาง เกิดการสูญเปล่าทางเศรษฐกิจและอากาศเป็นพิษ

สาเหตุเหล่านี้นำไปสู่ความคิดของอาคารที่จะรวมประโยชน์ใช้สอยที่ต่างกันมารวมไว้ในอาคารแห่งเดียวกัน ในลักษณะอาคารที่มีความหนาแน่นสูง และเป็นอาคารขนาดใหญ่ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นอาคาร "อเนกหน้าที่ใช้สอย" เพื่อเป็นการใช้ที่ดินให้ได้ประโยชน์เต็มที่ มีคุณค่าและความหมายในการลงทุน ลคปัญหาของเมืองอันเป็นการลดปัญหาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการเดินทาง

ดังนั้นแนวความคิดของอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย จึงเป็นแนวทางหนึ่งของการวางโครงการทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมตามเงื่อนไขภาวะแวดล้อมในปัจจุบัน

* สมัยกลาง คริสศตวรรษที่ ๑๓-๑๕.

ในปัจจุบันมีอาคารหลายแห่ง ที่มีประโยชน์ใช้สอยหลายประเภทรวมอยู่ในอาคารเดียวกัน เช่นอาคารศูนย์การค้าราชดำริอาเขต ถนนราชดำริ ศูนย์การค้าอินทรา ถนนราชปรารภ อาคารโรงภาพยนตร์อเนก อเนกมเหศักดิ์ อาคารศรีกรุงวัฒนา ๑ และ ๒ ถนนทรงวาด และยังมีอาคารอื่น ๆ อีกหลายแห่ง แต่อาคารที่กล่าวถึง เหล่านี้ยังสามารถปรับปรุงโครงการให้มีหน้าที่ใช้สอยเพิ่มขึ้น และยืดเวลากิจกรรมในอาคารได้อีก ดังนั้นอาคารเหล่านี้จึง เป็น ตัวอย่างแนวทางขึ้นต้นของอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย เท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง อาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. ศึกษาสาระสำคัญของอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย เพื่อเป็นแนวทางในการวางโครงการ และออกแบบทางสถาปัตยกรรม
๒. ทดลองออกแบบทางสถาปัตยกรรม เพื่อเป็นแบบจำลองในการหาผลลัพธ์ของแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น
๓. นำสถาปัตยกรรมมาช่วยในการแก้ปัญหาของเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ออกแบบจำลอง แบบจำลองที่ออกแบบขึ้นนี้ได้ เลือกหาที่ดินที่เหมาะสมกับโครงการ เป็นสถานที่ทดลองออกแบบ โดยใช้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับที่ดินแห่งนั้นในช่วง เวลาปัจจุบัน
๒. ผลของการทดลองออกแบบไม่อาจถือเป็นผลลัพธ์ที่สมบูรณ์ได้ เพราะขาดองค์ประกอบที่จำเป็นหลายประการ เช่น เจ้าของอาคาร คณะผู้ร่วมงานในสาขาต่าง ๆ ราคาค่าก่อสร้างที่แท้จริง และลักษณะเงินกู้ เป็นต้น ผลลัพธ์ที่ได้จึง เป็นเพียงการศึกษาบางด้าน ตามแนวความคิดของอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการลำดับขั้นดังนี้

๑. ศึกษาเนื้อหาของอาคารประเภทเดียวกัน ที่ได้ก่อสร้างขึ้นแล้วทั้งในและนอกประเทศ
๒. รวบรวมแนวความคิดต่าง ๆ เป็นแนวทางของอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย
๓. ทดลองเขียนโครงการและออกแบบอาคารในที่ดินย่านสีลม โดยใช้ภาวะปัจจุบันเป็น

เงื่อนไข

๔. การออกแบบอาคาร ดำเนินตามขบวนการออกแบบทางสถาปัตยกรรม

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

๑. แนวทางและการพิจารณาโครงการอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย
๒. สารสำคัญของอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย
๓. กระบวนการออกแบบอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย
๔. การศึกษาจากแบบจำลองที่จะทำการออกแบบตามแนวทางของอาคารอเนกหน้าที่ใช้สอย
๕. เงื่อนไขภาวะแวดล้อมต่ออาคารประเภทนี้ในกรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย